

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 stycznia 2020 roku

Sąd Rejonowy w Świdnicy IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie :

Przewodniczący: SSR Magdalena Piątkowska

Protokolant : Karolina Nowicka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 stycznia 2020 roku w Ś.

sprawy z odwołania **M. S.**

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

w sprawie (...) i (...) z dnia 03.09.2019 roku

o zasiłek opiekuńczy i zasiłek chorobowy oraz zobowiązanie do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń

I. zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. w sprawie (...) z dnia 03.09.2019 roku w ten sposób, iż przyznaje powódce M. S. prawo do zasiłku opiekuńczego i zasiłku chorobowego za okresy wskazane w zaskarżonej decyzji;

II. zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. w sprawie (...) z dnia 03.09.2019 roku w ten sposób, że ustala iż wskazane w decyzji zasiłki opiekuńcze i chorobowe były należne a powódka nie ma obowiązku ich zwrotu.

UZASADNIENIE

Powódka M. S. odwołała się:

- od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 3 września 2019 roku znak (...), w której organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku opiekuńczego za okres od dnia 11 października 2018 roku do 2 listopada 2018 roku i zasiłku chorobowego za okresy od dnia 18 marca 2019 roku do 27 marca 2019 roku i od 20 czerwca 2019 roku do 30 czerwca 2019 roku,

- od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 3 września 2019 roku (...), w której organ rentowy wskazał kwoty nienależnie pobranych świadczeń przez powódkę w postaci zasiłków chorobowych w okresach od września 2016 roku do września 2018 roku oraz zasiłków opiekuńczych w okresach od sierpnia 2016 roku do kwietnia 2018 roku i zobowiązał ubezpieczoną do ich zwrotu.

W uzasadnieniu odwołania powódka podniosła, że organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni przepisu art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie, iż zaistniały przesłanki wskazujące na ustanie ubezpieczenia chorobowego. Powódka wskazała, iż zgłosiła swojego męża do ubezpieczenia społecznego jak osobę zleceniobiorcę i opłacała z tego tytułu składki. W ocenie organu rentowego, wyrażonej w decyzji z dnia 20 maja 2019 roku, mąż powódki powinien podlegać ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności pozarolniczej. Na skutek wydania powyższej decyzji wpłacone przez powódkę składki na ubezpieczenie społeczne zostały zaliczone na poczet składek na ubezpieczenia społeczne męża jako osoby współpracującej, powstała

jednak niedopłata składek, przez co organ rentowy uznał, iż ubezpieczenie chorobowe powódki ustało z mocy prawa od lipca 2016 roku. W ocenie powódki organ rentowy nie miał jednak podstaw do zabrania jej zasiłku chorobowego i opiekuńczego. W okresie, w którym wiedziała o swoim obowiązku ubezpieczenia społecznego, wykonywała należycie wszystkie czynności. Nie wiedziała, że mąż nie może być zatrudniony jako zleceniobiorca, tylko jako osoba współpracująca. Jednocześnie powódka wskazała, iż w momencie, kiedy ustalono, że jej mąż powinien zostać zgłoszony jako osoba współpracująca i powstała niedopłata na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych dopełniła wszystkich obowiązków, jakie na niej ciążyły z tego tytułu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o oddalenie powyższych odwołań oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w związku z niedopłatą należności z tytułu składki na ubezpieczenia społeczne od dnia 1 lipca 2016 roku ustało ubezpieczenie chorobowe M. S.. Powódka prowadząc działalność gospodarczą zgłosiła do ubezpieczeń swojego męża – K. S. (1), jednakże jako osobę wykonującą zlecenie, a nie jako osobę współpracującą, co skutkowało opłacaniem składek w zaniżonej wysokości. Organ rentowy wydał w dniu 20 maja 2019 roku decyzję, określającą w prawidłowy sposób tytuł podlegania K. S. (1) ubezpieczeniom społecznym, której to decyzji powódka nie zaskarżyła.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Od 2014 roku powódka M. S. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży detalicznej kosmetyków i artykułów toaletowych. Z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej powódka opłacała na bieżąco składki na ubezpieczenia społeczne, w tym dobrowolne ubezpieczenie chorobowe. W okresie od dnia 11 lipca 2016 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku w wykonywaniu czynności związanych z prowadzoną działalnością pomagał jej mąż K. S. (2) na podstawie umowy zlecenia. Od lipca 2016 roku powódka opłacała na bieżąco składki na ubezpieczenia społeczne jej męża, traktując go jako zleceniobiorcę. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie zakwestionował przyjętego przez powódkę tytułu ubezpieczenia jej męża.

Dowód:

- przesłuchanie powódki M. S. – k. 25-26,
- akta ZUS w załączeniu.

Na skutek przeprowadzonej kontroli decyzją z dnia 20 maja 2019 roku nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. Inspektorat w Ś. stwierdził, że:

- K. S. (2) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i dobrowolnemu chorobowemu jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek M. S. od dnia 11 lipca 2016 roku do dnia ustania tytułu do ubezpieczeń,
- K. S. (2) podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej z M. S. od dnia 11 lipca 2016 roku do dnia ustania tytułu do ubezpieczeń.

Powódka nie zaskarżyła powyższej decyzji organu rentowego, nie miała wówczas środków na opłacenie pomocy prawnej, sama zaś na przepisach nie znała się za dobrze.

Dowód:

- decyzja nr (...) z dnia 20 maja 2019 roku – k. 5-8,
- przesłuchanie powódki M. S. – k. 25-26,

- akta ZUS w załączeniu.

Po wydaniu decyzji nr (...), w której ustalono inny niż tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym K. S. (2), na poczet należnych składek Zakład Ubezpieczeń Społecznych zaliczył wpłacone dotychczas przez powódkę składki na ubezpieczenia społeczne. Powstałą niedopłatę powódka zobowiązała się spłacić na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. w ratach na mocy umowy z dnia 17 października 2019 roku nr (...). Powódka spłacała niedopłatę z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne terminowo i we właściwej wysokości.

Dowód:

- pismo organu rentowego z dnia 18 grudnia 2019 roku – k. 15,
- umowa z dnia 17 września 2019 roku wraz z harmonogramem spłat – k. 21-24,
- przesłuchanie powódki M. S. – k. 25-26.

Decyzją z dnia 3 września 2019 roku znak sprawy (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. stwierdził, że wypłacone M. S. świadczenia:

- (...)
- zasiłki chorobowe za okresy: (...)

stanowią świadczenia pobrane nienależnie i w związku z tym zobowiązał M. S. do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego z funduszu chorobowego za w/w okresy w łącznej kwocie (...) zł brutto wraz z odsetkami od dnia doręczenia decyzji do dnia zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. W uzasadnieniu wskazanej decyzji organ rentowy stwierdził, iż na skutek błędnego ustalenia tytułu podlegania ubezpieczeniu społecznemu K. S. (2) i w konsekwencji powstałej niedopłaty składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych od miesiąca lipca 2016 roku ubezpieczenie chorobowe powódki ustało z mocy prawa od dnia 1 lipca 2016 roku.

Dowód:

- akta ZUS w załączeniu, w tym decyzja ZUS z dnia 3 września 2019 roku znak sprawy (...)

Decyzją z dnia 3 września 2019 roku znak sprawy (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. odmówił M. S. prawa do zasiłku opiekuńczego za okres od dnia 11 października 2018 roku do dnia 2 listopada 2018 roku i zasiłku chorobowego za okresy od dnia 18 marca 2019 roku do dnia 27 marca 2019 roku i od dnia 20 czerwca 2019 roku do dnia 30 czerwca 2019 roku. W uzasadnieniu wskazanej decyzji organ rentowy podniósł, iż na skutek decyzji z dnia 20 maja 2019 roku nr (...) stwierdzono, że od dnia 11 lipca 2016 roku K. S. (1) nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia, a jako osoba współpracująca przy prowadzonej działalności pozarolniczej. W wyniku powstałej niedopłaty składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych od miesiąca lipca 2016 roku ubezpieczenie chorobowe powódki ustało z mocy prawa od dnia 1 lipca 2016 roku.

Dowód:

- akta ZUS w załączeniu, w tym decyzja ZUS z dnia 3 września 2019 roku znak sprawy (...)

Powyższe ustalenia faktyczne Sąd dokonał w oparciu o zgromadzone w sprawie dowody z dokumentów, które nie budziły wątpliwości Sądu co do ich rzetelności i autentyczności, jak również nie były kwestionowane przez strony.

Sąd dał wiarę przesłuchaniu powódki, albowiem złożone przez nią depozycje były jasne, spójne i logiczne, a przede wszystkim korespondowały ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym w postaci dokumentów.

Sąd oddalił wniosek o przesłuchanie świadka A. C., będącej księgową powódki, jako niemający istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Bezsporną w niniejszej sprawie pozostawała okoliczność, iż od lipca 2016 roku powódka opłacała składki na ubezpieczenia społeczne swojego męża, traktując go jako zleceniobiorcę, a dopiero na skutek decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalono, iż K. S. (2) powinien być ubezpieczony jako osoba współpracująca w prowadzeniu działalności pozarolniczej. W ocenie Sądu zasadność złożonego przez powódkę odwołania zależy od dokonania wykładni prawa materialnego, tj. przepisu art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Natomiast ustalenie okoliczności, dlaczego powódka zdecydowała się na zgłoszenie do ubezpieczenia swojego męża jako zleceniobiorcę, jak również czy korzystała w tym zakresie z porad księgowej, stanowią fakty o charakterze ubocznym, niemającym wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd zważył:

Odwołania zasługują na uwzględnienie.

Zaskarżone przez powódkę decyzje dotyczyły odmowy przyznania powódce prawa do zasiłku chorobowego i zasiłku opiekuńczego, jak również uznania, iż wypłacone powódce zasiłki chorobowe i zasiłki opiekuńcze jako nienależne podlegają zwrotowi.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 645 ze zm.) zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Natomiast zasiłek opiekuńczy przysługuje ubezpieczonemu zwolnionemu od wykonywania pracy z powodu konieczności osobistego sprawowania opieki nad dzieckiem określonym w art. 32 ust. 1 pkt 1-2b ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa lub innym chorym członkiem rodziny.

W niniejszej sprawie pomiędzy stronami zaistniał spór co do tego, czy powódka z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, w okresie wskazanym kwestionowanymi decyzjami, podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu.

Stosunek dobrowolnego ubezpieczenia społecznego powstaje na skutek wyrażenia przez uprawniony podmiot woli podlegania ubezpieczeniu ujawnionej we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, tj. zgłoszeniu się do ubezpieczenia o charakterze prawnokształtującym (konstytutywnym). Objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym następuje od dnia wskazanego we wniosku, po którym, w czasie trwania ubezpieczenia, jego podmiot, jako płatnik składek, obciążony jest obowiązkiem opłacenia i deklarowania składek na ubezpieczenie społeczne w terminie oraz w prawidłowej wysokości. Ustanie dobrowolnego ubezpieczenia następuje na skutek upadku tytułu podlegania ubezpieczeniu, ale też - właśnie ze względu na jego dobrowolność - może być konsekwencją działania samego ubezpieczonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2015 r. II UK 443/14, LEX nr 1962525). Zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 300 z późn. zm.) ubezpieczenia chorobowe ustają od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie - w przypadku osób prowadzących pozarolniczą działalność i osób z nimi współpracujących; w uzasadnionych przypadkach Zakład, na wniosek ubezpieczonego, może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie.

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż w okresie od dnia 11 lipca 2016 roku do dnia 31 grudnia 2018 roku powódka opłacała składki na ubezpieczenia społeczne za siebie i za swojego męża, uznając, iż podstawą ubezpieczenia społecznego K. S. (2) jest zawarta z nim umowa zlecenia. Stan taki trwał do czasu zajęcia przez organ rentowy w decyzji z dnia 20 maja 2019 roku stanowiska, iż K. S. (2) nie powinien podlegać ubezpieczeniom społecznym jako zleceniobiorca, ale jako osoba współpracująca w prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej. Dopiero skutkiem tej decyzji powstała niedopłata w należnych od powódki składkach na ubezpieczenie chorobowe.

W takiej sytuacji, w szczególności, iż powódka spłaca zadłużenie na mocy umowy z organem rentowym, nie można przyjąć konsekwencji przewidzianych dla ustania ubezpieczenia chorobowego, a tym bardziej nakładania na stronę obowiązku zwrotu świadczeń, które stały się wątpliwe na skutek jednostronnej czynności organu rentowego dokonanej po upływie kilku lat od dat pobrania świadczeń.

Gdyby nawet nie podzielić takiego stanowiska wskazać należy, iż powódka przez cały okres ubezpieczenia chorobowego opłacała składki na to ubezpieczenie w terminie, natomiast w świetle art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych ubezpieczenie społeczne ustaje w razie nieopłacenia składki w ogóle.

W ocenie Sądu nieopłacenie składki w ogóle nie może być zrównane w skutkach prawnych z opłaceniem składki w niewłaściwej (zaniżonej) wysokości. Innymi słowy, nie można twierdzić, iż opłacenie w terminie tylko części należnej składki, powinno być zawsze traktowane jako podstawa ustania ubezpieczenia. W wyroku z dnia 8 grudnia 2015 r., II UK 443/14 Sąd Najwyższy podkreślił, iż tylko zaniechanie zapłaty składki w terminie wyraża wolę zaprzestania podleganiu ubezpieczeniu, opłacenie zaś składki wiąże się zawsze z wolą jego kontynuowania, dlatego opłaceniu składki w niższej od należnej wysokości nie należy nadawać znaczenia powodującego ustanie ubezpieczenia, wbrew woli ubezpieczonego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2015 r. II UK 443/14, LEX nr 1962525). W niniejszej sprawie ubezpieczona od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej i zgłoszenia z tego tytułu do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego opłacała terminowo składki ubezpieczeniowe, czym wykazywała stały zamiar objęcia jej przedmiotowym ubezpieczeniem społecznym. Skoro zatem składka na ubezpieczenie chorobowe została przez powódkę opłacona, to należy przyjąć, że ubezpieczona nie wyraziła woli wyłączenia się z ubezpieczenia. Przeciwnie, jej wola kontynuacji ubezpieczenia dobrowolnego została wyrażona we właściwym czasie i formie, a tylko z innym wyliczeniem należnej kwoty, która była właściwa dla ówczesnego formalnego tytułu ubezpieczenia społecznego męża powódki - K. S. (2). Należy podkreślić, iż zachowanie powódki nie świadczyło o jej woli wyłączenia z ubezpieczenia chorobowego. Wręcz przeciwnie, jej zachowanie wskazywało na zamiar osiągnięcia innego skutku, co wprost uzewnętrzniła, zawierając umowę o rozłożenie na raty powstałej niedopłaty na skutek nieopłacenia składki w należnej kwocie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 4 grudnia 2018 r., III AUa 640/18, LEX nr 2617821, wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 października 2016 r. III AUa 1923/15, LEX nr 2157872, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 19 października 2017 r. III AUa 520/17, LEX nr 2427756).

Ponadto należy zauważyć, iż opłacenie składki w niepełnej wysokości w ogóle nie wyczerpuje przesłanki ustania ubezpieczenia jako "nieopłacenie" składki, lecz może być ewentualnie podstawą do stosowania przez organ rentowy sankcji określonych w art. 24 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, np. wymierzenia dodatkowej opłaty (por. J. Stelina, Dobrowolne ubezpieczenie emerytalne, (w:) T. Binczycka- Majewska (red.), Konstrukcje prawa emerytalnego, Kraków 2004, s. 311) lub pociągać konieczność zapłacenia odsetek (por. W. Sobczak, Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, PUSiG 2000, nr 2, s. 11-12). Tak też wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 sierpnia 2001 r., II UKN 518/00 (LEX nr 49201) oraz we wspomnianym już wyroku z dnia 8 grudnia 2015 r. II UK 443/14 (LEX nr 1962525).

Nie sposób pominąć, iż w dniu 17 października 2019 roku powódka zawarła wraz z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych umowę, na mocy której zobowiązała się spłacić niedopłatę, powstałą na skutek opłacania składek na ubezpieczenie męża w zaniżonej wysokości. Jak wynika z dokonanych w sprawie ustaleń, powódka spłaca terminowo wskazane zaległości. W kontekście powyższego należy zatem zauważyć, iż z jednej strony Zakład Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał powódkę do zapłaty zaległych składek, umożliwiając powódce rozłożenie tej należności na raty. Jednocześnie z drugiej strony Zakład (...) twierdzi, iż ubezpieczenie chorobowe powódki ustalo z dniem 1 lipca 2016 roku i domaga się zwrotu pobranych z tego tytułu świadczeń. W ocenie Sądu fakt, iż w maju 2019 roku organ

rentowy przyjął odmienną interpretację i ustalił inny tytuł ubezpieczenia męża powódki, nie może powodować, że powódka przestaje podlegać ubezpieczeniu chorobowemu już od 1 lipca 2016 roku z powodu niezapłacenia składki tym bardziej, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych przyjmuje od powódki ratalną spłatę zaległych składek, a zatem umożliwił jej uiszczenie składki w pełnej wysokości w późniejszym terminie.

Reasumując, organ rentowy błędnie zinterpretował opłacenie składki w kwocie niższej od należnej jako nieopłacenie składki i nadał mu skutek przewidziany w art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Wbrew twierdzeniom organu rentowego w ocenie Sądu powódka podlegała nadal ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 lipca 2016 roku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uwzględnił w całości odwołanie powódki, zmieniając decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie (...)z dnia 3 września 2019 w ten sposób, iż przyznał powódce M. S. prawo do zasiłku opiekuńczego i zasiłku chorobowego za okresy wskazane w zaskarżonej decyzji (punkt I wyroku). Ponadto Sąd zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w sprawie (...) roku w ten sposób, że ustalił, iż wskazane w decyzji zasiłki opiekuńcze i chorobowe były należne, a powódka nie ma obowiązku ich zwrotu (punkt II wyroku).